

Algemeen jaaroverzicht 2024

Foundation PEN Emergency Fund
Adres: De Lairesestraat 125
1075 HH Amsterdam, Nederland
Website: www.penemergencyfund.com

Bank: ABN AMRO Bank
Adres bank: Gustav Mahlerlaan 10
1082 PP Amsterdam, Nederland
IBAN: NL97 ABNA 0430 2740 33
BIC: ABNANL2A

INHOUDSOPGAVE

I	Voorwoord
II	Doelstelling
III	Bestuur
IV	Inkomsten
V	Subsidies en fondsenwervingen
VI	Werkwijze en toekenningen
VII	Transactieproblemen
VIII	Prioriteiten
IX	Verantwoording van het beleid
X	Vijf cases
XI	Reacties van door het fonds gesteunde auteurs
XII	Nawoord

Foto voorblad: René Appel

JAARVERSLAG 2024

I VOORWOORD

Het gaat goed met het fonds! Dat betekent echter tegelijkertijd dat het slecht gaat met het vrije woord. Wanneer de mensenrechten en in het bijzonder de vrijheid van expressie en opinie wereldwijd gerespecteerd zouden worden, was het bestaan van het fonds immers overbodig. In landen als Palestina, Myanmar, Afghanistan, Turkije, Soedan, Nicaragua en Ethiopië is de positie van kritische schrijvers en journalisten hachelijk en komt het geregeld voor dat schrijvers en journalisten worden bedreigd, soms met gevaar voor leven.

Het afgelopen jaar is het aantal toegekende steunverleningen aan in urgente nood verkerende auteurs de tachtig gepasseerd. Nog maar enkele jaren geleden bedroeg dat aantal tussen de dertig en vijfendertig.

Directe financiële hulp, ook al is die eenmalig, blijkt van het grootste belang voor schrijvers die medicatie behoeven, al dan niet met hun gezin moeten vluchten of gedwongen worden een nieuw leven elders op te bouwen. In sommige gevallen heeft deze steun mogelijk levens gered. Dank zij hartverwarmende nationale en internationale steun van auteurs, uitgevers, leden en bestuurders van PEN-centra, individuele schrijvers en andere betrokkenen, heeft PEN Emergency Fund ook dit jaar het hoofd boven water weten te houden. Wij zijn hen diepe dank verschuldigd.

II DOELSTELLING

Foundation PEN Emergency Fund - ook bekend als Stichting Fonds Schrijvers in Nood - stelt zich ten doel geldelijke bijstand te verlenen aan schrijvers en schrijvende journalisten, waar ook ter wereld, die om politieke of ideologische redenen van hun lichamelijke vrijheid zijn beroofd of anderszins in acute nood verkeren en tijdelijke financiële hulp nodig hebben. Schrijvers die hun toespraken of geschriften gebruiken om te pleiten voor geweld of haat jegens een individu of groep, worden, in overeenstemming met het charter van PEN, uitgesloten van het ontvangen van donaties.

III BESTUUR

Het bestuur telde per 31 december 2024 vijf leden: René Appel, Job Degenaar, Wim Jurg, Paulien Loerts en Charles den Tex. Het Dagelijks Bestuur werd per 31 december gevormd door de penningmeester (Wim Jurg) en de voorzitter (Job Degenaar); samen met Charles den Tex vormden zij bovendien het Overmaakteam dat zorgde voor het daadwerkelijke overmaakwerk.

Bij belangrijke beslissingen komt het voltallige bestuur bijeen, minimaal twee keer per jaar. Het DB en het overmaakteam hebben voortdurend overleg. Indien nodig wordt advies ingewonnen bij de Advisory Board, waarin Eric Lax (VS), Joanne Leedom-Ackerman (VS), Larry Siems (VS), Eugene Schoulgin (Zweden/Turkije), Tienchi Martin-Liao (China/Duitsland), David Van Reybrouck (België) en Rudolf Geel (Nederland) zitting hebben.

IV INKOMSTEN

Het fonds is wat inkomsten betreft geheel afhankelijk van de goodwill van anderen. Daarin zijn we ook dit jaar niet teleurgesteld. We ontvingen vanuit Nederland belangrijke steun van het LIRA Fonds, alsmede zeer welkome schenkingen van leden van PEN Nederland, uitgevers, individuele schrijvers, enkele commerciële instellingen en andere betrokkenen. Vanuit het buitenland ontvingen we giften van PEN Finland, PEN Melbourne, Centre PEN Suisse Romand, San Miguel PEN, English PEN, American PEN Center en PEN Vlaanderen.

Opmerkelijk waren dit jaar enkele acties vanuit internationale hoek. English PEN organiseerde rondom Valentijnsdag een inzamelingsactie m.m.v. Engelse en Schotse boekhandels, *Valentines4Palestine*. PEN American Center schonk voor Palestijnse schrijvers-in-nood een bedrag. Beide giften kwamen ten goede aan Palestijnse auteurs in nood: dertien van hen (en twee Libanese auteurs) konden we dit jaar van financiële noodhulp voorzien, ondanks hun soms uiterst moeizame bereikbaarheid. Vanzelfsprekend zijn deze projecten nog niet met het jaar afgerond. PEN Vlaanderen bedacht ook een origineel initiatief: de 'Ten Miles van Antwerpen' lopen met een ploegje schrijvers en daarmee geld ophalen ten faveure van ons fonds. Hartverwarmend was ook de tip van een invloedrijke Nederlandse auteur aan collega's om een schenking te doen aan het fonds. Daaraan werd massaal gehoor gegeven.

We zijn onze donateurs uitermate dankbaar. Onze financiële situatie blijft immers, gelet op de toekomst, zorgelijk.

V SUBSIDIES EN FONDSSENWERVING

Al jaren is structurele subsidieverstrekking door charitatieve fondsen van de overheid en van NGO's voor fondsen als het onze een probleem. Dit komt deels door een sterke toename van het aantal aanvragen. Daarnaast is een fonds als PEN Emergency Fund behept met het euvel dat een subsidieverstrekker in de media geen foto's, namen en feiten kan plaatsen, aangezien het werk achter de schermen gebeurt en als zodanig moet blijven. Het publiceren van informatie zou immers direct de geholpen auteurs in gevaar kunnen brengen. Hun cases zijn uitsluitend bekend bij de researchers van PEN International en bij ons.

VI WERKWIJZE EN TOEKENNINGEN

Ons fonds verleent hulp aan professionele schrijvers en schrijvende journalisten, waar ook ter wereld, die in acute nood verkeren om wat ze geschreven of gepubliceerd hebben en dringend geld behoeven. Deze hulpverlening is eenmalig per auteur. In een enkele urgente situatie kan bij wijze van uitzondering op het principe van eenmalige schenking een aanvullend bedrag worden toegekend, in het geval de situatie onveranderd slecht blijft.

In vrijwel alle gevallen komen de aanvragen binnen via de Executive Director en de Heads of Regions van PEN International, met wie we nauw samenwerken. Hun werkgebieden bestrijken Afrika, de Amerika's, Azië, Midden-Oosten/Noord-Afrika en Europa. Het zijn allen ervaren researchers, die de dossiers opstellen, samen met de aanvrager, en op waarheid controleren, waarna, na akkoordbevinding, de aanvraag bij ons tegen het licht van ons mandaat wordt gehouden voor mogelijke honorering. Deze researchers krijgen op hun beurt informatie vanuit de ruim 140 PEN-centra en andere NGO's, zoals ICORN, Human Rights Watch, Amnesty International, Humanists International en Reporters without Borders. Soms richt een auteur zich rechtstreeks of via een PEN-centrum tot ons. In zo'n geval wordt de casus volgens standaardprocedure doorgestuurd naar PEN International. Onder de aanvragers bevinden zich ook schrijvers die in afwachting zijn van plaatsing op langere termijn bij ICORN, het International Cities of Refuge Network, dat meer dan 70 opvangverblijven voor gevluchte schrijvers heeft, voornamelijk in West-Europa.

De constructie die het fonds hanteert, is simpel, helder, goedkoop en doeltreffend. Het bestuurswerk is vrijwillig en er hoeven geen gebouwen onderhouden te worden. Al het geld dat bij het fonds binnenkomt, wordt naar de in nood verkerende auteurs overgemaakt, soms nog op de dag van aanvraag. Doordat de lijnen vanwege het geringe aantal bestuursleden kort zijn, kan het fonds – en dat is onze grote kracht –

snel handelen. De toegekende grants in 2024, in totaal 82, bedroegen doorgaans 2000 euro per auteur. Het betrof auteurs uit Palestina, Myanmar, Afghanistan, Turkije, Nicaragua, Soedan, Ethiopië, Belarus, Cuba, Guatemala, Bangladesh, Oeganda, Syrië, Libanon, Togo, Ghana, Nigeria, Irak, Colombia, Servië, Eritrea, Egypte, China, Ecuador, Venezuela, Mali, Vietnam, Rwanda, Zimbabwe, Pakistan, Gambia en Honduras.

In veel gevallen waren de auteurs al naar een veiliger land uitgeweken en was er geld nodig voor medicatie, soms na fysieke en/of gedwongen psychische mishandeling, en levensonderhoud. Vanwege de oorlog in het Midden-Oosten was dit jaar een aantal aanvragen van auteurs uit Palestina en Libanon te verwachten. Opnieuw waren er opvallend veel aanvragen uit Myanmar en Afghanistan, landen die in de schaduw staan van de wereldpolitiek, maar waar schrijvers en journalisten in grote problemen verkeren. In het Financieel verslag is het compleet overzicht te vinden van het aantal steunverleningen per land bij de rubriek *Toelichtingen op de staat van baten en lasten*. Deze lijst geeft daarmee een overzicht van landen waar de vrijheid van expressie ernstig onder druk staat. Dat wil echter niet zeggen dat ontbrekende landen wél vrijheid van expressie en meningsuiting kennen. Sommige landen zijn nu eenmaal onbereikbaar.

VII TRANSACTIEPROBLEMEN

Ook in 2024 waren er relatief weinig complicaties m.b.t. de financiële transacties, ondanks het hoge aantal steunverleningen. In sommige gevallen duurde het wat langer voor het geld op de rekening van de betrokkene terechtkwam. Zoals ieder jaar was in enkele gevallen geldverkeer met het betreffende land problematisch, zo niet onmogelijk, en werd gebruik gemaakt van vertrouwde tussenpersonen die vanuit aangrenzende landen het geld aan de hulpbehoevenden bezorgden. Alle auteurs hebben bevestigd de financiële steun te hebben ontvangen.

VIII PRIORITEITEN

Evenals in voorgaande jaren had in 2024 het werk om de schrijvers in acute nood te steunen de hoogste prioriteit. Daarnaast bleef informatieverstrekking, zowel nationaal als internationaal, een belangrijk streven, met een tweeledig doel: schrijvers-in-nood op het bestaan van het fonds te attenderen en potentiële donateurs te interesseren. Dit vond plaats tijdens het PEN World Congress in Oxford, bij de Algemene Ledenvergadering van PEN Nederland, in daartoe geëigende media, via flyers (Nederlands- en Engelstalig), e-mailverkeer en gesprekken. Ook verscheen in de nieuwsbrief van De Auteursbond een artikel over het fonds, waarin een oproep werd gedaan om te reflecteren op de vacature 'bestuurslid/lid overmaakteam' vanwege de grote toename van steunaanvragen. In LIRA-nieuws werd de voorzitter geïnterviewd en werd ook verwezen naar de vacante betrekking.

IX VERANTWOORDING VAN HET BELEID

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van PEN Nederland op 30 juli van dit jaar en het 90-ste PEN World Congress in Oxford (24 t/m 27 september) is, overeenkomstig de statuten, verantwoording afgelegd over het bestuursbeleid 2023. Dit gebeurde in het eerste geval mondeling, met de mogelijkheid tot schriftelijke inzage, en in het tweede geval tijdens de Assembly of Delegates en voorafgaand daaraan, d.m.v. het Annual Report 2023, dat opgenomen werd in het 'Delegate's Pack' en door PEN International in het Engels, Frans en Spaans verstrekt werd. Op de website www.penemergencyfund.com is de digitale versie van recente jaaroverzichten zowel in het Nederlands, conform de normen van de Belastingdienst, als in het Engels te vinden.

X VIJF CASES

De volgende voorbeelden van cases, gekozen uit verschillende werelddelen, om veiligheidsredenen geanonimiseerd en niet herleidbaar tot de auteurs die het betreft, schetsen een beeld van de soort situaties waarin schrijvers/journalisten verkeren die een beroep op ons doen. Ze tonen, soms op navrante wijze, de noodzaak van het fonds aan.

1

Een in zijn land bekende schrijver, satiricus en journalist, die ook werkte voor radio en televisie, was in het verre verleden betrokken bij activisme tegen een politieke grootmacht en werd een aantal jaren gevangengezet. Na zijn vrijlating richtte hij een satirisch tijdschrift op waarin hij een militante groepering in zijn land zwaar bekritiseerde. Het blad kreeg een publicatieverbod toen deze groepering aan de macht kwam. Hij verspreidde het echter vervolgens clandestien, wat ontdekt werd, waardoor hij en zijn gezin jarenlang moesten onderduiken. De laatste jaren werd het blad algemener van opzet en bevatte het o.m. kwesties als corruptie bij de overheid en streng beperkende normen voor vrouwen. Naarmate de situatie in het land bleef verslechteren, wilden zijn vrienden hem niet meer huisvesten uit angst voor hun eigen veiligheid, waardoor de familie besloot te vluchten naar een veiliger buurland. Onlangs werd bij deze schrijver kanker in een vergevorderd stadium vastgesteld. Sinds een aantal maanden krijgt hij chemotherapie-injecties met ernstige bijwerkingen, die ook medicatie behoeven. Voor de familie zijn de kosten van deze behandelingen veel te duur. Elke test moet apart en vooraf betaald worden en voortzetting van de behandeling vereist aanvullende betalingen die door de familie niet meer op te brengen zijn, waardoor de familie, naast steun van overige familieleden en vrienden, besluit een beroep te doen op ons fonds. Via een tussenpersoon komt het geld uiteindelijk bij hen terecht.

II

Een dichter, schrijver en mensenrechtenactivist wordt vervolgd door de autoriteiten in zijn land vanwege de thema's die hij in zijn boeken aansnijdt, zoals corruptie, sociale onrechtvaardigheden en de mensenrechten van vrouwen.

Na onophoudelijke bedreigingen wordt duidelijk dat de autoriteiten hem willen arresteren. Hij vlucht naar een buurland, waar hij onderduikt. Hij blijft daar bedreigende sms-berichten ontvangen, afkomstig van de veiligheidsdienst van zijn geboorteland, waarin gesteld wordt dat 'ze hem weten te vinden' en dat hij zich moet aangeven. Doet hij dit niet, dan wordt zijn directe familie gestraft.

Hij wordt enkele weken later gearresteerd door de autoriteiten van het land waar hij op dat moment verblijft, omdat zijn visum verlopen is. Daar dreigt hij naar een volgend land te worden gedeporteerd. Als de autoriteiten echter te horen krijgen dat hij zijn land was ontvlucht vanwege bedreigingen, laten ze de aanklacht vallen en moedigen hem aan om asiel aan te vragen. Hij vertrekt echter naar een buurland waar hij contacten heeft. Daar slaat het noodlot toe en wordt hij ontvoerd door veiligheidsagenten van zijn vaderland en daar teruggebracht, waar hij maandenlang onrechtmatig, grotendeels geblinddoekt, wordt vastgehouden, ernstig mishandeld en gemarteld. Een jaar later wordt hij gedumpt teruggevonden langs de kant van de weg, geblinddoekt, gewond en nauwelijks bij bewustzijn. Hij vlucht naar weer een ander land, waar hij op dit moment in angst en onder erbarmelijke omstandigheden leeft. Een kunstenaarsorganisatie daar kan hem tijdelijk opvangen. Voor zijn dagelijks levensonderhoud kan deze echter niet zorgen. PEN Emergency Fund voorziet hem van financiële steun om daar tijdelijk een nieuw leven mee op te bouwen.

III

Een ervaren journalist is freelancer en redacteur van verschillende nieuwsmedia. Hij schrijft over de lokale en landelijke politiek en over maatschappelijke conflicten. Daarbij uit hij kritiek op de militaire junta in zijn land, waardoor hij met de dood bedreigd wordt en om veiligheidsredenen moet vluchten, terwijl zijn vrouw en kinderen thuisblijven. De bedreigingen, ook naar zijn gezin, worden echter zo ernstig dat hij met zijn gezin onderduikt in een andere stad. Ook daar moet hij opnieuw vluchten. De huizen waar hij eerder woonde, worden intussen uitvoerig doorzocht. Via Facebook blijft hij bedreigingen ontvangen, zodat het gezin besluit te gaan wonen in een safehouse in de hoofdstad van zijn land. Een bijdrage vanuit het fonds dekt de kosten van levensonderhoud, huur en medicatie voor drie maanden.

IV

Een enkele keer ontvangen we een aanvraag tot steun waarover de interne discussie wat langer duurt. Dat is het geval bij een schrijver-kunstenaar die een groot deel van zijn volwassen leven, soms in uiterst precaire omstandigheden, waaronder wrede martelingen, gevangen zat en aanvankelijk de doodstraf zou krijgen vanwege zijn lidmaatschap in een ver verleden van een partij die in zijn land als terroristisch wordt bestempeld en om zijn politiek beladen romans van destijds, waarin wrede martelingen en 'ill-treatments' beschreven werden die in een beruchte gevangenis plaatsvonden. Hij vond het zijn plicht om zijn volk, dat een lange geschiedenis van onderdrukking kent, via de literatuur te informeren over wat daar gebeurd is.

Al decennia is hij een andere, vredelievende en democratische koers ingeslagen. Hij streeft naar behoud van taal en cultuur van zijn volk en propageert op geweldloze wijze uitsluitend verbinding en vrede tussen de verschillende etnische groepen in zijn land. Zijn financiële positie is uiterst precair, doordat hij vanwege zijn detentie geen recht heeft op pensioen en weinig verdient aan zijn geschriften. Doordat hij geen journalist is, kan hij geen mediaorganisaties benaderen voor steun. Hij lijdt bovendien aan gezondheidsproblemen. De financiële steun die hij heeft aangevraagd, wil hij gebruiken voor noodhulp, medicijnen en elementaire levensbehoeften. Als ook blijkt dat zijn naam niet voorkomt op de sanctielijsten van de EU, VN en het VK besluiten we hem te steunen.

Een in zijn land bekende schrijver-redacteur-hoogleraar wordt gebeld door iemand met een onbekend nummer, die hem met vergelding dreigt als hij doorgaat met het publiceren van zijn teksten. Het valt hem op dat er bij de belgeschiedenis op zijn mobiele telefoon geen enkele indicatie te vinden is van deze oproep. Hij bewaart een digitale kopie van de teksten uit zijn volgende boek waarin hij kritiek uit op hooggeplaatste publieke, politieke en militaire functionarissen en vernietigt al de papieren versies. Hoewel het land internationaal verplicht is de fundamentele rechten van de mens te waarborgen, zijn persvrijheid en vrijheid van meningsuiting taboe, doorzoeken de autoriteiten van zijn land huizen en telefoons en worden mensen gearresteerd die zich kritisch uiten over de regering. Veelal zijn journalisten het doelwit, zowel verbaal als fysiek. Huizen van hen worden beschoten en er vinden willekeurige arrestaties plaats. Hij hoopt met vrouw en kinderen z.s.m. zijn land te kunnen verlaten, uit angst voor represailles. Hij is in geldnood en kan met steun van het fonds voor twee maanden de huur en eten voor zijn gezin betalen, in afwachting van hulp op langere termijn.

XI ACHT REACTIES VAN DOOR HET FONDS GESTEUNDE AUTEURS

Van veel schrijvers die in 2024 financiële steun van ons kregen, ontvingen we reacties, zoals de onderstaande.

I am writing to express my heartfelt gratitude for the generous aid I have received. The financial support from PEN International, PEN Emergency Fund means more to me and my family than words can convey, and it has come at a time when it is truly needed. (...) Your assistance has made a significant difference in our lives (...) It is my hope that, in the future, I can pay this kindness forward by supporting fellow journalists who face similar challenges. Your generosity has not only provided immediate relief but has also inspired me to continue contributing to the journalism community in meaningful ways. Thank you once again for your unwavering support.

(Myanmar)

I would like to express my sincere appreciation to you and your team for all the support. Your assistance, along with Pen International's, has been invaluable, and I am deeply grateful for it.

(Afghanistan)

Hence, I am writing to express my heartfelt gratitude for the emergency grant Pen International provided me during this critical time in my life. The much-needed financial support has enabled me to pay the overdue months house rent and to cover for food and other daily expenses for the weeks to come. In general, the fund grant has given me much relief and renewed hope and confidence in moving forward. I deeply appreciate the commitment and effort of your team in responding swiftly to my desperate request. I look forward to staying connected with your organization and supporting your important work in any way I can. Once again, thank you very much for your invaluable support. Warm regards, ...

(Ethiopië)

Thank you SO very much for the incredibly generous PEN Emergency Fund Amsterdam donation that you were able to provide to myself and my work! I appreciate you all so very much for this heart-touching support! (...) I am incredibly grateful for the support you provided me, (...)Your support will enable me to continue doing the vital and necessary work that I do. (...) Thank you (...) so very much once again and pass on my immense gratitude to the rest of the team at PEN Amsterdam! With immense gratitude,

(Oeganda)

I thank you for your kind assistance and I wish peace for the peoples of the world and for my people who aspire to their freedom.

(Palestina)

As always, thank you, so very much for all you do! It means a lot. I am (...) in Uganda where (...) who you helped sometimes back is a participant. It is truly moving what PEF means to those it gave respite at their lowest moment. It is totally different speaking with him and listening to what your support meant. I wish you more power, more capacity and growth in the truly needed work you do with rare humility. Thank you!!

(Oeganda)

I am writing to express my deepest gratitude for the generous support provided by PEN International and the PEN Emergency Fund. The donation (...) is not only a significant financial aid for my family and me, but it also carries an invaluable message of solidarity and hope.

(Belarus)

I would like to thank PEN Emergency Fund for supporting me during my most difficult time in Zimbabwe. You played a critical role in my life. You stood by me during my isolation,

poverty and peril days. You are a beckon of hope to a world, lost without compassion and empathy. (...) I remain perpetually indebted to you! Best regards, ...

(Zimbabwe)

XII NAWOORD

Dank, collega's van PEN International, met name executive director Romana Cachioli en de 'Heads of Regions', voor de uitstekende samenwerking in 2024. Toekenningen van financiële hulp vereisen zorgvuldig onderzoek naar de situatie en motieven van de aanvragers. Hierbij speelt PEN International een cruciale rol. Dank LIRA, PEN-leden, individuele schrijvers, uitgevers en andere sponsors voor de hartverwarmende financiële én morele steun die we dit jaar (weer) mochten ontvangen. Dank PEN Nederland en Auteursbond voor de goede samenwerking en steun, en, niet in de laatste plaats, aan mijn medebestuurders voor hun enthousiasme en (onbezoldigde) inzet voor het fonds, dat inmiddels een niet meer weg te denken steun kan bieden aan gewetensvolle schrijvers die door hun recht op vrijheid van meningsuiting en expressie in nood verkeren.

We vragen u ons te blijven steunen in deze, mondiaal gezien, uitermate onzekere tijden, zodat we onze collega's die in direct bedreigende omstandigheden verkeren, de voor hen noodzakelijke hulp kunnen blijven bieden.

Job Degenaar, voorzitter

24.03.2025

PEN Emergency Fund wordt o.m. gesteund door:

lira fonds

pen
INTERNATIONAL

PEN
NEDERLAND

AUTEURS
BONDS